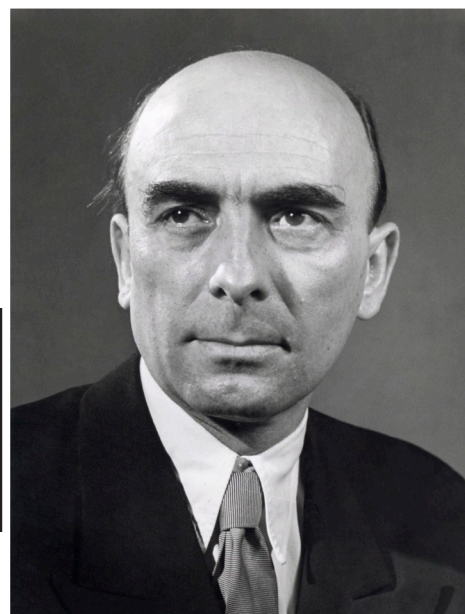

MAJOR TAMÁS

1910. január 26. Újpest, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye -
1986. április 13. Budapest

MTI/MTVA Fotóarchívum/Járai Rudolf

FŐBB TISZTSÉGE

A Nemzeti Színház igazgatója	1945. február-1962. május
Az MSZMP IKB, illetve KB tagja	1957. február 26.-1966. december 3.

PÁLYÁJA

Apja, tasnádi maróti Major Gyula számvevőségi hivatalnok, anyja, Papp Mariska tanítónő, később háztartásbeli volt. Két fiútestvére született, közülük bátyja, Ákos 1946-ig hadbíró volt, majd a Népbíróságok Országos Tanácsa (1946-1948) és a budapesti ítélőtábla elnökeként (1948-1950), tanácsvezető, illetve legfelsőbb bírósági bíróként (1950-1953), az 1956-os forradalom utáni megtorlások során kirendelt védőügyvédként szolgálta az új hatalmat.

Elemi és középiskoláit Újpesten végezte, 1927-ben a Könyves Kálmán Gimnáziumban érettségizett, és beiratkozott az Országos Magyar Királyi Színművészeti Akadémiára, ahol 1930-ban szerzett oklevelet. 1931-ben – édesanyja közbenjárására – a Nemzeti Színházhoz szerződött, előbb ösztöndíjasként, majd rövidesen a társulat rendes tagja lett. Színészi munkája mellett az 1930-as években a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara magyar-francia szakán folytatott tanulmányokat, Várkonyi Zoltánnal közösen lefordította Molière *Tudós nők* című színdarabját, 1938-tól színházi rendezőként is működött.

Az 1930-as évektől baloldali körökben mozgott, szociáldemokrata barátain keresztül ismerkedett meg 1939-ben Losonczy Gézával, majd Ujhelyi Szilárddal és Kállai Gyulával, utóbbi rábeszélésére ment el először a vasasokhoz egy irodalmi rendezvényre előadónak. Fellépett a Hont Ferenc által alapított Független Színpad előadásain. 1942-ben Honttal közösen *Duda Gyuri* címen lefordították, és a Népligeti Színkörben színre vitték Molière *George Dandinjét*, de az előadást politikai áthallásai miatt a hatóságok betiltották. 1944. március 19-e, az ország német megszállása után bujkálni kényszerült, az év nyarán felvették az illegális kommunista pártba.

1945. januárban, Pest szovjet elfoglalása után részt vett a Magyar Színészek Szabad Szakszervezete megalakításában, májusban a szervezet színészcsoportja vezetőjévé választották. 1945. áprilisban a Magyar Kommunista Párt jelöltjeként Budapesten be-

került az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe, 1949–1953, majd 1958–1971 között az immár egy-párti parlament tagja volt.

1945. februárban a Budapesti Nemzeti Bizottság kinevezte a Nemzeti Színház igazgatójának. Az ez irányú javaslatot a színházi ügyeket intéző ügynevezett ötös bizottság tette, amelynek ő maga is tagja volt. 1947-től emellett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán (1948-ig Országos Magyar Színművészeti Akadémia) tanára volt. 1948-ban a „demokratikus magyar színművészet vezérlakjaként” a Kossuth-díj arany fokozatával tüntették ki, 1955-ben színészi, rendezői és színházvezetői érdemeiért ismét megkapta a Kossuth-díj első fokozatát. 1956. október 31-én eltávolították a Nemzeti Színház éléről, helyét néhány napra egy háromfős bizottság vette át.

A forradalom leverése után újra elfoglalta igazgatói székét, 1957. februárban kooptálták az új állampárt, a Magyar Szocialista Munkáspárt – az év júniusáig ideiglenes – Központi Bizottságának soraiba. Ebben az időszakban a legmagasabb rangú pártvezetők, köztük Kádár János, baráti köréhez tartozott. 1962. májusban felmentették igazgatói beosztásából, de főrendezőként továbbra is a Nemzeti Színház meghatározó személyisége maradt. Az MSZMP IX. kongresszusán (1966. november 28–december 3.) KB-tagságát nem újítták meg. 1978-ban főrendezői posztját elvesztve kiszorult a Nemzeti Színház vezetéséből. 1982-ben alapító tagként a Katona József Színházhoz szerződött, s élete végéig ott játszott.

FŐ MŰVE

Téli rege – a színpadon. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1983.

IRODALOM

Antal Gábor: *Major Tamás.* Népművelési Propaganda Iroda, Budapest, 1982.

A színház nem szelíd intézmény. Írások Major Tamástól, Major Tamásról. Összeállította Antal Gábor. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1985.

Koltai Tamás: *Major Tamás.* A mester monológja. Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 1986.

Kocsis L. Mihály: *Van itt valaki.* Minerva Kiadó, Budapest, 1987.

Az 1944. december hó 21-re Debrecenbe összegyűlt, majd később Budapestre összehívott Ideiglenes Nemzetgyűlés almanachja. 1944. december 21.–1945. november 29. Főszerkesztő: Vida István. Szerkesztette Kiss József és Somlyai Magda. Magyar Országgyűlés, Budapest, 1994. 276–277.

Ring Orsolya. Igazgatóváltás a Nemzeti Színházban – anno 1962. *ArchívNet*, 2002/5. [http://www.archivnet.hu/pp_hir_nyomtat.php?hir_id=373](http://www.archivnet.hu/pp_hir nyomtat.php?hir_id=373) (A letöltés ideje 2015. december 2.)

Molnár Gál Péter: Major – Adatok egy életrajzhoz. *Mozgó Világ Online*, 2010/3. <http://www.mozgovilag.hu/?p=1215>